

PLAČILNI PROMET IN TRR

Načini plačevanja:

Upnik/dolžnik

1. Gotovinsko plačevanje .. DENAR → DENAR
2. Polgotovinsko plačevanje .. DENAR → TRR
  - a. (Plačevanje položnic); čeki-BANKA .. ček → denar
3. Brezgotovinsko plačevanje .. TRR → TRR
  - a. Čeki

VRSTE BANČNIH RAČUNOV .. BREZGOTOVINSKO PLAČEVANJE

- **Plačilni in poravnalni sistem**
  - o Zakon o plačilnih storitvah in sistemih – ZplaSS
  - o Ureja plačila preko posrednikov(finančna ustanova:banka, hranilnica); lahko tudi druge plačilne ustanove
    - Druge plačilne ustanove niso registrirane za izvajanje plačilnega prometa ampak to upravljajo kot posebno storitev → potrebujejo dovoljenje, ki vsebuje določene pogoje od BANKE SLO
  - o Plačila potekajo preko računov (TRR, ...)
  - o Ne velja za gotovinsko plačevanje
- **Vrste bančnih računov**
  - o Plačilni račun
  - o TRR
  - o Skupni plačilni račun
  - o Varčevalni račun

Plačilni sistemi v SLO → BANKA SLO

1. Plačilni račun

- a. Račun pri ponudniku plačilnih storitev
- b. Namenjen je izvrševanju plačilnih storitev
- c. Račun vodi ponudnik plačilnih storitev
- d. Plačilne institucije imajo lahko odprte le plačilne račune

2. TRR

- a. Odpre ga banka v imenu enega ali več uporabnikov z namenom:
  - i. Izvrševanje plačilnih transakcij
  - ii. Opravljanje drugih bančnih storitev – bankomat, preveriš stanje, druga plačila, kreditne kartice , ...
- b. Je tudi enotni – zakladniški račun občin in državnih organov pri BS (Banka SLO)

Register TRR

- Podatki o TRR POSLOVNIH SUBJEKTOV so javni in dostopni na spletni strani AJPES
- Podatki o TRR fizičnih oseb so zaupni

3. Skupni plačilni račun

- a. Odpre ga ponudnik storitev v imenu 2 ali več fizičnih oseb

4. Varčevalni račun

- a. Namenjen izključno varčevanju
- b. Ko se varčevanje prekine se denar nakaže na drug račun, katerega je lastnik določil ob sklenitvi pogodbe

VRSTE TRR

Banke prilagodijo TRR-je različnim ciljnim skupinam

Primeri računov:

- Bančni računi za dijaka
- Študentski račun
- Najstniški
- AKeš Junior
- Toli račun
- Prvi račun
- Osebni račun za upokojenca
- Srebrni račun
- Osebni račun s hranilno knjižico – ni TRR
- Poslovni TRR
- ...

TRR je plačilni račun, ki ga odpre in vodi banka za uporabnika za namene izvrševanja plačilnih transakcij in za druge namene.

Imetnik TRR – lastnik TRR je pravna ali fizična oseba, ki uporablja plačilno storitev.

Zastopnik je zakoniti zastopnik uporabnika, ki je naveden v ustreznem registru ali dokumentu pristojnega urada (ZZ podjetja je direktor, mladoletne osebe pa starši).

Pooblaščenec – je fizična oseba, ki ga je pravna oseba ali fizična oseba (zastopnik te osebe) pooblastil za razpolaganje s sredstvi.

Pooblaščenec podjetja potrebuje za razpolaganje s sredstvi na TRR notarsko overjeno pooblastilo zakonitega zastopnika ali pa mora biti pooblastilo podpisano osebno na banki.

Bančni izpisek je evidenca vseh opravljenih transakcij na TRR v določenem obdobju (običajno 1 mesec), ki jih je banka izvedla v imenu imetnika računa.

- *papirnata ali e-oblika*
- *podjetja dobivajo enkrat dnevno*
- *če ne izkazuje dejanskega stanja -> UGOVOR v 7ih dneh*

Lastnosti TRR:

- Osebni bančni račun
- Namenjen je prejemanju rednih mesečnih prihodkov ter tudi dvigovanje, nakazovanje na druge TRR
  - o Prilivi -> odlivi
- Vloga na vpogled -> koliko je trenutno stanje
- Simbolične obresti

Druge storitve:

- Negotovinske transakcije
- Transakcije v tujino
- Transakcije v domači ali tuji valuti
- Uporaba plačilnih kartic; BA, debetne, kreditne
- Čeki
- Bankomat
- Elektronsko bančništvo

Pravila poslovanja

- Imetnik lahko razpolaga s sredstvu v mejah kritja na računu
- Banka lahko v primeru nedovoljene prekoračitve sredstev na računu zavrne izplačilo čeka ali druge transakcije

Redni limit je dovoljeno negativno stanje na TRR, ki ga banka na podlagi pisne vloge lahko odobri, če so izpolnjeni določeni pogoji (prilivi) – banka zaračuna obresti + stroške

Izredni limit je dovoljeno negativno stanje na TRR o višini katerega se uporabnik in banka dogovorita na podlagi pisne vloge uporabnika – banka zaračuna stroške odobritve + obresti

Dovoljena/nedovoljena prekoračitev -> dodatni stroški

Stroški vodenja TRR so odvisni od tega za kakšen račun gre

- Klasični
- Podjetniški
- Upokojniški

1. Prenos sredstev na drugo banko – poenostavljeni postopek na pobudo EU institucij

- a. Stranka mora odpreti račun na novi banki
- b. V novi banki poda vlogo za zamenjavo banke, ki vsebuje zahtevo za zaprtje računa pri prejšnji banki
- c. Nova banka posreduje vlogo prejšnji banki
- d. Stara banka obvesti delodajalca o novi št. TRR
- e. Nova banka preveri če je stranka pri prejšnji poravnala vse obveznosti
- f. Če so vse obveznosti poravnane stara banka račun zapre in sredstva prenese na novo banko -> **KOMITENT MORA PORAVNATI VSE OBVEZNOSTI!**
- g. Postopek zamenjave banke mora biti končan najpozneje v 14ih delovnih dneh

Od c-g poskrbi nova banka!

(tudi krediti se prenesejo, vračilo vseh kartic in za komitenta je ta postopek brezplačen!)

2. Odprtje TRR

- a. Za fizične osebe
  - i. Obrazec za odprtje računa
  - ii. Sklenitev pogodbe(pravice in obv. Obeh strank; *obrestne mere, tarife*(niso zapisane v pogodbi) -> del pogodbe so splošni pogoji poslovanja; podpis podobe -> se strinjaš s splošnimi pogoji(ti se tudi spreminjajo))
  - iii. Indentifikacijski podatki -> osebna/potni list, davčna(*preprečevanje pranja denarja+ zaradi davkov -> če imaš veliko denarja*)
  - iv. Drugi dokumenti -> potrdilo o šolanju, upokojitvi , ...
- b. Za pravne osebe
  - i. Če družba ali s.p. ni ustanovljeno ne more odpreti TRR -> *torej mora biti registriran/vpisan v Ajpes poslovni register*
    1. Družba -> vpisani v poslovni register, odprt ustanovitveni račun/depozitni (kapitalske družbe)
    2. Ko se ustanovitveni kapital položi na račun se lahko zaključi registracija podjetja, vpis v register -> depozitni račun se preoblikuje v TRR
  - ii. Ko banka pridobi podatke iz Ajpesa(sama/prinese komitent-stranka), se podpiše pogodba o vodenju TRR

3. Reševanje sporov med banko in komitenti; na različnih bankah je drugače

a. Pritožba komisiji za pritožbe(pisno)	} znotraj banke
b. Pritožba direktorju poslovne enote	
c. Poravnalni svet združenja bank Slo.	} zunaj banke
d. Sodišče	

Poravnalni svet je sestavljen iz predstavnikov bank in potrošnikov.

4. Zaprtje računa

- a. Zaprtje računa s strani banke

(Blokira račune oz. VSE kartice)

- i. Banka lahko enostransko odpove pogodbo, ki je sklenjena za nedoločen čas z odpovednim rokom 2 meseca
  - ii. Obvestilo o odpovedi mora banka posredovati uporabniku pisno
  - iii. Zakaj? Če račun 2 leti ni aktiven, kršenje obv. Iz pogodbe, če na računu ni denarja, ...
  - iv. Lahko odpove pogodbo s 15 dnevni odpovednim rokom; lahko tudi brez -> v skrajnem primeru
- b. Zaprtje računa s strani komitent
  - i. Pisna enostranska odpoved; odpovedni rok -> 15 dni (*mora poravnati vse obveznosti*)
  - ii. Pisna zaveza/obljuba, da bo poravnal vse obveznosti, tudi če je račun že zaprt(*npr. če je plačeval na obroke*)
- c. *Ob primeru smrti*
  - i. *Zapuščinska razprava; banki se prinese mrliški listi in račun se blokira*
  - ii. *Ko banka dobi sklep; denar dobijo dediči .. če oseba nima dedičev denar dobi država*
- d. Zaprtje TRR podjetij:
  - i. Pisno obvestilo podjetnika
  - ii. 30 dnevni odpovedni rok;
    - Banka zapre TRR z 15 dnevni odpovednim rokom, če
      - Po opominu ni poravnal obveznosti
      - V 12 mesecih ni prometa in stanja
      - Prikaz lažnih podatkov

IZBIRA BANKE:

- Primerjaj; ugled, storitve, stroški
- Pogajaj se; v živo, obresti
- Izkoristi konkurenco; koliko poslovnih bank je trenutno v SLO?

PLAČILNI SISTEM je vitalni del ekonomske in finančne infrastrukture, ki poskrbi za varno in pravočasno izvrševanje plačil.

Gre za formalni dogovor(dogovorjeni z zakonom in pogodbami) z različnimi udeleženci, ki je namenjen poravnavi denarnih obveznosti med udeleženci. (določi ga Banka SLO & vlada)

Elementi učinkovitega plačilnega sistema:

- Pravočasnost (»hitrost« plačila)
- Plačilna gotovost, zanesljivost
- Varnost – nadzor nad prevarami; obvladovanje kreditnega rizika, zaupnost – zasebnost, vzdrževanje podatkov
- Udobnost, pripravnost
- Stroški

Vloga Banke SLO:

- Izvaja monetarno oblast – denarno oblast
- Ima pregled na delovanjem plačilnih sistemov (BA SLO daje drugim bankam dovoljenja, katere morajo BA SLO pošiljati poročila)
- Skrbi za stabilnost in varnost plačilnih sistemov
- Spodbuja udeležence h krepitvi konkurence in razvoja

Čezmejno plačilo

- Nalogodajalec in prejemnik sta v dveh državah EU in hkrati je plačilo v evropski valuti (€ ali druga valuta države EU) .. SLO -> Kanada

Mednarodno plačilo

- Plačilo izven meja EU v katerikoli valuti v okviru EU v tuji valuti (ni valuta znotraj EU) .. SLO -> ZDA

Uredba 256/2011

Evropski parlament in Svet sta 19.12.2001 sprejela uredbo o čezmejnih plačilih v €.

- Enake provizije za domača in čezmejna plačila
- Hitro, varno in poceni plačevanje do 50 000 €
- Pregledno določanje provizij in bančnih stroškov
- Obvezna uporaba IBAN številke TRR in BIC banke

SWIFT medbančno omrežje .. vse banke so članice SWIFT

- Medbančno komunikacijsko omrežje(Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication)
- Članstvo narekuje obvezno uporabo BIC in IBAN oznak
- Seznam BIC kod Slo. bank, upn, swift.

Potovanje podatkov preko SWIFT sistema

Banka ima osebne podatke komitentov in jih je dolžna posredovati drugim domačim in tujim državam, sodnim organom, ... zaradi:

- Preprečevanja pranja denarja
- Preprečevanja financiranja terorističnih aktivnosti

IBAN STRUKTURA TRR

- International Bank Account Number
- Vsi bančni računi v SLO imajo to strukturo (mednarodno)
- 19 mestna št. (v SLO)

S I 5 6	B B	B B B	8 mestna št. Komitenta	C C
SLO po ISO	Banka	Org. enota banke	stranke; pri vsaki je drugačna	Kontrolna št.

Ali je v Velenju/LJ, in z njo lahko razberemo osnovne
ali je glavna/ v Sparu, ... podatke stranke

BIC ŠTEVILKA BANKE

- Bank Identifier Codes
- Banke so dolžne komitente obvestiti o svoji BIC številki
- 8 mestna št. (11 za podružnice bank)

4 mestna šifra banke

Šifra države po ISO(iz katere države je banka)

Kontrolna št.

PLAČILNI INSTRUMENTI .. brezgotovinsko plačevanje

KARTICE

- Debetna kartica

- o Omogoča opravljanje plačil, dvigovanje gotovine iz TRR;
- o Vezana je neposredno na TRR;
- o Deluje kot elektronski ček, ker se direktno odšteje iz bančnega računa;
- o Če na računu ni dovolj sredstev plačila niso odobrena.

+ *brezgotovinsko plačevanje doma in v tujini*

+ *lahko dvigujemo na bankomatih*

-*manjši limit in nezmožnost plačevanja na internetu*

PIN osebna identif. Št. Kartice.

➔ Stroški:

- o Če z debetno kartico prekoračimo sredstva
- o Če uporabimo bankomat, ki ni v lasti naše banke

- Kreditna kartica

.. je potrdilo katerim izdajatelj potrjuje, da bo plačal terjatve prodajalca do imetnika kreditne kartice.

3 osebe -> imetnik kartice, izdajatelj (npr. banka) in prodajalec

- ➔ Lahko je veljavna v več državah, samo v državah, kjer je sedež izdajatelja, v trgovinski mreži(TUŠ, Merkator PIKA)
- ➔ Imetnik ob nakupu vnese PIN ali podpiše odrezek računa s tem računa še ni plačal, nastalo je kreditno razmerje.

Vrste kartic glede na izdajatelje:

- Bančne; izdajo jih banke
- Podjetniške; večja trgovinska podjetja

- Partnerske; podjetja v sodelovanju z bankami; ADRIA AIRWAYS, MERKUR, ...
- Licenčne; banke in podjetja v sodelovanju s podjetji v tujini, ki so nosilci kartic; VISA, MASTERCARD, ...

... glede na funkcijo, ki jo opravljajo:

- Predplačne; v naprej kupiš in po izrabi zavržeš; telefonske kartice
-
- Debetne; direktna/takojšnja bremenitev
- Kreditne; odloženo plačilo (1x v mesecu je treba plačati)
- Posojilne; obročno plačevanje

Uporaba:

- Omogoča kreditiranje; ni potrebno, da je stanje na računu
  - o Blagovni kredit; nakup blaga
  - o Finančni kredit; dvig gotovine
- Vsaka kartica ima določen limit
- Omogoča nakup v vsakem trenutku
- Možnost nakupa preko spleta

2 temeljni transakciji:

- Dvigovanje gotovine; VISOKA PROVIZIJA!
- Plačevanje ob nakupu